

да се повтарят, щом като тъй лесно се забравят от някои. . .

В драмата на Камен Зидаров бушуват силни човешки страсти. На сцената са възмущенията, тревогите и героизмът на цял един народ, който преживява най-трагичния момент от своята история. Всички мисли и постъпки на героите са освободени от случайното, всекидневното, несъщественото. Една мисъл владее над тях — мисълта за свобода, една страст — страстта към свобода, една воля — волята за свободен живот. И ти разбираш, че каквито и изпитания и бедствия да дойдат, няма сила, която да сломи тая воля; тя може да бъде погребана дори, но кога да е ще възкръсне.

Такъв е смисълът и на последния монолог на Иван Шишман — „Аз вярвам и не вярвам в тази победа“. С особен трепет изслушваме последното му слово и със срипо дишане гледаме как целува меч.

След малко ще падне завесата, а след нея и второто българско царство. Ще остане да звучи само песента за безкрайната и безбройна войска на Иван Шишман: Откак се е, мила моя майно льо, зора заорида. . . От тогаз е войска провър-

вяла. . . Кон до коня — юнак до юнака. . .

Маждраци им — като честа гора,
Сабите им — като ясно слънце,
Колчани им — като дребни звезди,
Калпаци им — като темен облак,
Стрелите им — като град по поле. . .
Като вървят през гора зелена,
Байрак носят със асланов образ. . .
Огън святка от добри катани.
Дето стъпят — кладенчета правят,
Дето минат — калдъръми къртят. . .

Заслушани в маршовия ритъм на песента — единственият марш в нашия фолклор! — ние отново губим всякакво чувство за време и разстояние, ние сме на сцената с душите и сърцата си, ние едва сдържаме съзвизите на възмущението и искаме да извикаме към първия конник: „Вземи и нас в своята конница, води ни в бой срещу люти татари!“ . . .

Постепенно утихва чаткането на копчетата и заглъхва песента. Последните конници се изгубват в облака прах. . .

Какво можем да кажем повече, освен да пожелаем достойна смърт на тия юнаци и на техния главатар. . .

ЛЮБЕН ГЕОРГИЕВ

ПОЕТ, ЗА КОГОТО СЕ СПОРИ

Едни неудържимо го хвалят, други почти го отричат, трети недоверчиво се въздържат. Много от основанията за такова противоречиво отношение се съдържат в самата поезия на Любомир Левчев.

Ето, пред мен е първата стихосбирка на младия поет — „Звездите са мои“. „Звездите са мои“, „Сила“, „За чест и слава“, „Песен за Гарсия Лорка“, „Октомврийски стихове“, „Песен за мен“ — това са сполуките. Изреждам тези няколко заглавия, а в мен се надигат възмущения. Веднага искам да направя уговорки. А в други стихотворения личи такава неопитност! Слаба е още властта на младия поет над словото! Някои места в книгата му са просто една непохватна проза. Истински оригиналният току се преплита с капризните му опити да върви с краката нагоре.

Това е така и то дразни. И оня, който не се вгледа проникновено в облика на лирическия герой на поета, който не се вслуша внимателно в гласа му, толкова

често заглушаван от излишни шумове, така и ще си остане с раздражението. Книжката на Любомир Левчев има сложна характеристика, отколкото може да се стори на пръв поглед. Недостатъци има много, но онова, което е хубаво в стиховете му, то е особено хубаво, симптоматично хубаво, ако мога така да се изразя — перспективно хубаво.

Втората стихосбирка — „Завинаги“ още по-категорично утвърди впечатлението за един оригинален, интересен глас в младата ни поезия. Утвърди впечатлението и за някои, ставащи вече органически слабости в творчеството на Левчев.

Да започнем отначало. Четем програмното стихотворение „Звездите са мои“. Нашият слух е така непривикнал към тези дързости. Какво наистина увещаване, че звездите били негови! Неволно ни се иска да усмирим неудържимия поетически космонавт. По-скромно, млади човече! Не може ли по-тихо? В нашата поезия не е много обичайно това разпа-

лено гръмогласие и буино ръкомахане! Но някакво вътрешно чувство ни възпира да отсечем — позър, имитатор на чужди интонации!

Следва едно малко стихотворение — „Сила“. Там четем такива редове:

Дайте ми,
дайте ми силата,
гдето я сее сърцето,
гдето я жънат със сабя мъжете
и я измерва
бесилото!

Трябва да си глух и безчувствен, за да не доловиш искрената, страстна интонация. Готов си да го приветствуваш като поет, но няколко следващи стихотворения изведнъж те обезсърчават. Чуval съм да хвалят „Балада за най-силния“ и никога не съм могъл да се съглася. Нима може балада да се пише така спънато. Нима може драмата на Левски, светлият прилив на сили в душата му, да се изразяват така: „Стресна се дякона...“. Другото стихотворение — „Геолог“ — е слабо, измислено. „Приказка за ватмана“, с тая тезисно скроена психология на бай Райко, е ученическо стихотворение. „Дайляпма“ отново малко ни обнадеждава, но след това — пак разочарование: „Любовна песничка“, „Малка войнишка поема“, „Песен за теб“...

В „За чест и слава“ зазвучава отново онзи искрен, страстен глас, който бяхме доловили в „Сила“. Младият поет чувствувал да блика в жилите му кръвта на она далечен пралядо, който с юмрук убил турчина, дръзнал да се жени за неговата изгора.

Че когато ми дойде до гуша
от силтени
и от клоки проклети,
аз не мога да бъда послушен,
аз не мога да слушам съвети.
Аз затварям тогава с юмрука си
на подлеца
бъбривата морда.
И раздавам корави поуки —
колко струва
човешката гордост!
Че което съм любил и любя,
аз на никого,
дядо,
не давам.
По-добре таз глава да загубя,
но да бъде за чест
и за слава!

Хубава е тази поезия на лудите, непокклонни глави! Тя върви по линията на най-скъпоценната традиция в нашата поезия — ботевската. Дано това е белег на таланта на младия поет, а не слу-

чайно избухване на набрана млада енергия! „Песен за Гарсия Лорка“ разрешава окончателно нашите колебания. Пред нас е поет. Последната строфа е едно малко чудо в младата ни поезия. Треснало е сърцето на поета от истинско силно чувство, волно се е разиграло въображението му. Само няколко реда, а в тях такъв обаятелен, героичен образ и мелодия, която звучи като красив, мажорен акорд на испанска китара.

След това, до края на книгата, освен „Октомврийски песни“ и „Песен за мен“ няма нищо, което да ни зарадва, но ние вече знаем, че имаме работа с поет и то интересен, своеобразен поет.

В какво е своеобразието му?

Втората книга стихове, „Завинаги“, помога да се отговори по-точно на този въпрос. „Романтична балада“, „Кремиковско начало“, „Предистория“, „Недейте обвинява нашто слънце“, „Мойто желанно легло“, „Лирична вечер“, „Шпирес импресия“ не оставят никакво съмнение, че в лириката ни е влязъл поет със свой облик, със свой глас, рязко отличаващ го от млади и стари. Аз не говоря сега за онова „особено“ в гласа на Левчев, което въещност е поза, гримасничене, перчене, което — кой знае — той може би много цени у себе си като нещо „оригинално“ и „новаторско“. За това „особено“ — след малко.

★

От позицията на най-хубавото, което е създал досега Любомир Левчев, аз се връщам пак към програмното му стихотворение от първата книга — „Звездите са мои“. Не, тук няма преднамерено дръзка поза, няма псевдогероична шумотеница, както може да се стори на пръв поглед. Тук има една смела и красива мечтасимвол. Тук има една трагична полемика, която крие в себе си важен, обобщаващ смисъл. Как не можахме да доловим горчивите ноти в този глас? Как не можахме да почувствуваме смисъла и патоса на това страстно увещание: „О как да ви докажа, че са мои! Да имаме уши да чуем как всичко ми говори: и живите, и мъртвите, и камъните даже!... Звездите също имат свой език и те ми казват: „Ний сме твои!“... Как не можахме да разберем трагизма на това: „... Не ми повярвах.“ Горещата, почти отчаяна молба: „О, не завързвайте крилата на сърцето“. Този спор е показателен. Той се води от името на едно поколение. Това е лирически герой, на когото е скучно да се носи по олимпийското течение на живота. Той е от „лудите глави“, от „безумните мечтатели“. Той е от онези, които предпочитат утопията

пред спокойното съществуване под сянката на установените веджъж загинаги факти. Това стихотворение е един драматичен спор със скептиците, с „трезвите“, с „разумните“. Но техният фронт за съжаление никак не е слаб. Отгук — тагичните ноти в копнежа на този мечтател по звездите. Отгук — нуждата от кураж, от опора в тежката борба с тези, които завързват крилата на сърцето. „Сърце, сърце не се отчайвай ти на разума от хладните насмешки!“ — утешава героят сам себе си. „Дайте ми, дайте ми силата, дето я сее сърцето, гдето я жънат със саби мъжете и я измерва бесилото“ („Сила“). Или: „Ех, дядо, прадило далечен. . . Дай ми твоята дързост и сила!“ („За чест и слава“).

Конфликтът е сериозен, той може да бъде и трагичен, но в него имат историческо предимство „дръзките мечтатели“, „лудите глави“. Някога от тяхно име в неимоверно по-тежки условия Вапцаров заявяваше — „С главите си ще счупим ледовете“. Днес един негов приемник, една „луда глава“ в поезията заявява: „Щом класата ме води на атака, да бъдат дръзки моите мечти, по-дръзки от мечтите на Спартака“. А в „За чест и слава“ — още по-убедително: „Че което съм любил и любя, аз на никого, дядо, не давам. По-добре таз глава да загубя, но да бъде за чест и за слава!“

И все пак диалектиката на живота е такава, че истинският новатор трябва да си пробива път с бой срещу преградите, които му поставят традицията, рутината, консерватизмът, вършещи понякога своята работа под егидата на „реализма“ и „трезвия разум“. Като се поогледа човек сред младите поети, не може да забележи голям брой доброволци за завладяване на звездите. Малко са „лудите глави“. Някои нареждат най-близо до Левчев — Вл. Башев. Да, и той е съвременен. Но аз чувствавам как един нежен, тих глас се насилва, за да звучи мъжествено. И ние се радваме, когато той, уморен от непрекъснатото ораторско напрежение, каже със собствения си глас задушевени стихотворения като „Пред вагона“ и „Среща“.

*

Естествено е, когато Вапцаров бъде наречен поет-работник. С известни уговорки това определение приляга и на Пеню Пенев. За Любомир Левчев, един поет, тематично така тясно свързан със социалистическото строителство, това не подхожда да се каже. Неговият строй на мисли, вкусовете му са строй на мисли и вкусове на модерен човек. Той обича „зеленооката на Моделлиани“. Възхищава

се от „часовниците на Дали“. Води страстни спорове за електрониката. Независимо от буйствата му в поезията, у него се чувства някаква интелигентска деликатност и изтънченост. Това не е упрек. Неговата естетическа позиция, така както се разкрива тя в най-силните му работи, е искрена и честна. Добре прави той, че не маже лицето и ръцете си със сажди, че не говори простовато и завалено, за да изглежда като „народа прост“. Левчев с цялото си сърце е с народа, с повото, с революционното. С цялото си сърце той иска да им служи, да им бъде верен. Характерни в това отношение са стихотворения като „Моето желязно легло“ и „Крадецът на огън“. Немият, символичен диалог между народа („някакъв селянин с бели и чорлави кичури“) и белоръкия поет е великолепен. Народът:

„Слушай, другарче!

Вижда се,
идваш за пръв път,
и то отдалече.
Идваш при хора.

А още от първата вечер
скриваш под своята възглавница нещо
от тях.

Казвай! . . .

Защо си дошъл? . . .

От какво те е страх? . . .“

Пита народът — умният, прозорливият народ, когото теглата и тежките исторически опит са научили да гледа с много резерви към ония, които „слизат“ при него, за да му служат.

А лирическият герой е прелестен с чистата си комсомолска откровеност, с безкрайната си преданост, с момчешкия си смут пред големия народ.

„Ето бележника.

Всичко във него е писано:

„Аз съм на слънцето двойник

и пролет ви нося!

Моя е новата песен

и новата мисъл! . . .“

Следват чертежи за парниците на памука.
„Четири хиляди декара взимат младежките. . .“

Ето бележника.

Всички тайни са тука.

Цифри

и рими.

Стопански отчети

и нежност.

А ето неговата трогателна младежка клетва пред селянина с белите и чорлави кичури, който го гледа изпитателно:

Моят живот не наричайте смешно безумие.
Няма да видите кломнало моето чело!

И ако аз не изгълъпя най-дръзките думи,
бездна да стане
желязното мое легло!

Рядко своеобразен лирически герой в съвременната ни поезия! Неспокойствие, юношеска поривност, жадност и страстност в отношението към новия живот! Понякога този немирнен, преливащ от енергия лирически герой не си премерва много-много думите и с увлечение занимава слушателите с осъзнатите и неосъзнатите свои пориви, дори с момчешките си приумици. Вижте го — той сам има съзнание, че животът му отвън изглежда като едно „смешно безумие“.

Стиховете на Левчев са заредени с много енергия и драматизъм. Той е краен и чисто по младежки категоричен. Той поставя въпросите винаги съдоносно. Дори и тогава, когато самите въпроси не са съдоносни. Затова и ритъмът на стиха му е отривист и задъхан. Интонацията — разговорна, а разговорът се води така, сякаш от него зависи съдбата на света. Тук ученето от Вапцаров е съсем закономерно. „Във нощ настъпваха, смутена от кръв, от огън и сирени“ („Октомврийски стихове“). Това не е ли Вапцаровска интонация? Или: „Картината съсем не е красива. — Едно поле. Една кафява угар. Над нея слънце — ниско и мъгливо. И нищо друго.“ („Кремиковско начало“). Тези „навъсени и къси“ стихове не ви ли напомнят „Завод“ на Вапцаров: („Завод. Над него облаци от дим. Народът-прост, живота — тежък, скучен. Живот без маска и без грим — озъбено свирено куче“).

Левчев е съвременен поет не само с тематиката си, дори, бих казал, най-малко с тематиката на стихотворенията си. Той е съвременен с усещането, с възприемането на живота, с реакциите си на живота. Той има естествен афинитет към ония сфери на нашата действителност, където бие пулсът на новото. В неговите стихове никъде няма да намерите нотки на жалост за отиващата си идилгия и страх, че обектите за „истински“ поетически съзерцания изчезват. На него, градското момче, не му е жал за отиващата си поезия на тихите упойващи кътчета от родната, за провинциалните идилгии, за селската тишина. Него не го гнетят гигантските кулокранове, багери и агрегати. Той не търси тихи местини, за да се скрие от оглушителния грохот на строителството, от шумната глъчка на строителите. Не му е необходима и историята като източник за поезия, освен героичното минало, доколкото то представлява някаква поетическа асоциация на днешните му художнически интереси. Това е съвременен поет.

Вземет- стихотворението „Предистория“. Старата идилгия е разбита. Кротката тишина на българската лятна вечер е разтревожена от едно ултрасъвременно събитие — по небето като светулка преминава „руската луна“. „Овчарите зарязват своите гюмове. Със пръсти сочат тръпния й път. И цъкят със език. И нямат думи... И после пак започват да доят“.

Новото се е втурнало, за да измени стария пейзаж, старата идиллична атмосфера, за да предизвика нови мисли и преживявания, за да разшири мащабът на мисленето и чувствуването. Дори на овчарите, които в нашата литература са били винаги синоним на старината, патриархалността, идилличността. И всичко това е все още на фона на „зелената вечер“, на „кротката тишина“, където свирят щурци и пее „сенокосен вятър“. Но ние чувствуваме с цялото си същество как тази наша родна тишина е разтревожена. В нея намира новият живот. С верен усет младият поет е доловил вълнуващата поезия на нашата социалистическа и комунистическа строителна предистория, знамения на която са руската ракета-спътник и нашият индустриален гигант „Кремиковци“.

Левчев има едно стихотворение — „Лирична вечер“. Досега знаехме, че лирична вечер — това значи среща с любимата, съзерцание на луната и звездите, развълнуван размисъл сред вечерната природа. Ето я новата лирична вечер на Левчев:

Землемери!
Землемери!...
Скитници сте вие
като мен.

Ето че отново ни намери
посред къра
залезът студен.
И отново над блатата стари
дунавския вятър се надига...

— Сядайте на завет покрай дигата!
Имам сухи пловдивски цигари.

Неудържима, страстна, тревожна радост от новия живот — ето каква сила владее нашия лирически герой.

Не само лириката, а и най-смелата романтика Левчев търси в новия живот, в трудовото всекидневие. Романтичното виждане и чувствуване на света е отличителна особеност на таланта на младия поет. Но интересното и важното в случая не е в това, че той пише романтични стихотворения, а в това, че тези стихотворения са от рода на „Недейте обвинява нашто слънце“ и „Романтична балада“ —

политически, публицистични стихотворения. Ето, това е новото.

Левчев е от онези млади, които заедно с няколко души талантливи и млади по дух поети от старото поколение идват да обновят политическата, публицистичната поезия. Или по-право — той е от онези нови поети, които идват да заличат границата между интимна и гражданска лирика.

На поета е доделено да слуша пиянските брътвежи на разни ресторантски философи, които, слепи за всичко наоколо, повтарят: „Светът е стар и скучен мрак, човекът е една есифаска строфа“. Младият поет, на когото е така скъпо и родно строителството, познава новите хора у нас. Той е бил сред тях, по трудните обекти на нашите социалистически строежи.

Тогава аз си спомням за другарите — зидари, инженери, крановици, които уморено спят на нарите, под огнената пепел на ТЕЦ „Марица“, Те тръпнат. Те бъдат и се мятат, че в тази тъмна, стара равнина, срещу дъжда и халещия вятър строят завод за светлина...

И сякаш оксигена на мечите по бронзовите им лица спомне.

Те губят на бащите си чертите. Приличат те на своите синове!...

Ето, тази е скъпоценната сплав на реализма на суровото всекидневие със смелата социалистическа романтика, която неотдавна съществуваше само като препоръка в статиите на критиците! Тя навлиза вече в поезията ни. В това е една от отличителните черти на новаторството на поети като Любомир Левчев.

Или стихотворението „Романтична балада“. То съдържа някои от най-характерните особености на таланта на младия поет, до които той засега рядко се домогва: драматизъм, страстна поривност, смела асоциативна фантазия, тревожно, неспокойно лирическо чувство. Като жадуващите за любов негови герои, ние сме пленени от поезията на тази странна вечер — красива като хими на младия живот и всепобеждащата любов, и все пак тъжна, защото цялата тази красота е показана на фона на следвоенната разруха. И когато поетът смело извежда

на сцената своите паднали някога в боя тръбачи, които „огромни и разкрячени“ засвирват не за атака и за смърт, а за веселие, когато от възбуждащата песен на техните тръби се рони пращецът на дъфналите черешки и сякаш се долавят нейните думи: „вий, хора, трябва да живеете по-мъдро, по-красиво, по-човешки!“ — ние сме вече напълно овладяни от богатия романтичен патос на стихотворението. Ние безрезервно приемаме условния, нереалния свят на поета, защото сме му повярвали. „Романтична балада“ е една от хубавите победи на Левчев и на младата ни поезия. А най-хубавото е това смело, органично въвеждане на фантастиката, романтиката, баладиността като оръжия в арсенала на най-актуалната политическа поезия.

★

Не е трудно да се разбере защо слабите поети пишат слаби стихотворения. Но когато талантлив поет пишат слаби стихотворения — това е вече загадка. Особено, когато не става въпрос за обикновено нехайство. У Левчев се редят силни, внушителни със слаби, умозрителни, дори дразнещи стихотворения. Как става това? Трудно е да се даде един единствен отговор. Все пак добре е да се излезе от сполуките му, за да се обяснят несполуките.

Любомир Левчев е емоционален поет и то силно емоционален. За него, ако ще е любов, то да е такава, от която „се пукат устните“ („Аз съм с три сърца и трояно любя! Лесно аз не ще се наживея!“). И обещанията му са такива — разпалени, съдбоносно-тържествени клетви („Ако аз не изпълня най-дръзките думи, бездна да стане желязното мое легло!“). За неговите мечти, както вече знаем, земните мащаби и периметри са малки — те гонят звездите. Оттук — остротата, страстта, драматизмът на поетичния му израз, стигащ до места до драстичност. Оттук — багрите на поезията му — не особено разнообразни, но ярки и контрастни. С такъв стил навлиза в поезията ни Левчев и това е хубаво. Хубаво е, защото в младата ни поезия засега силният обществен патос, бурните страсти, смелите романтични обобщения са рядко явление. И жалко, защото този тип поезия е най-съответстваща на стила, на темповете, на ритъма на нашия живот.

Но у Левчев има страстни и лъжестрастни, дръзки и лъжедръзки стихотворения. Ние сме готови да се възпламеняваме с неговия поетически пламък, да живеем със стихията на буйните му преживявания до един предел — до момента, в който сме почувствували, че неговото собствено

„аз“, претенциозно и натрапчиво, е обсебило целия простор на поетическите му видения и преживявания. В лириката „аз“ може да звучи като йерихонска тръба и пак да не дразни никого. То е тогава, когато това „аз“ крие в себе си едно широко обобщение, когато съдържа в себе си душевните богатства, вълненията, поривите на множество „аз“, когато е богато на социален подтекст. Тогава поетът може с пълен глас да твърди, че „звездите са негови“, че е „на слънцето двойник“, че е негова „новата песен и новата мисъл“. Ние му вярваме и се радваме, защото сме почувствували в този глас наши съкровени преживявания.

Но Левчев пише понякога стихотворения, в които само думите са силни и дръзки. Зад думите няма, така да се каже, съответно емоционално покритие. Аз например оставам хладен пред разпалено изразената му обич към „свободния стих“ („Дитирамби на свободния стих“). При това аз обичам свободния стих, знам какво чудно оръжие е той. Причината е изтъпилата се на най-преден план фигура на младия поет в преднамерено „новаторска“ поза, натрапчивото му и суетно желание да се показва интересен чрез изказване на куп естетически „дрзости“. „Обичам те, свободен стих, защото „ти си член на моята партия“. Или: „Обичам те, свободен стих, защото си различен“. Оказва се по-нататък, че свободният стих „винаги“ е съществувал в „сонетите, в стансите, в терцините“. Рядък пример за това как стихът престава да бъде дори умен, дори логичен, когато е израз на едно оголено, своеволно, капризно „аз“.

Не само хладни, но и в недоумение стоим пред стихотворението „Завинаги“. О, как искал да го вземат на ракетата! Убеждавал ги, че ще има нужда и от него, че звездите „си остават негови“. Но „безпогрешният електронен лекар“ категорично отразал „не!“ Получил отказ, лирическият герой тутакси пада на коляно, слага ръка на сърцето (аз така си го представям) и казва следната разпалена любовна тирада към Земята, която преди малко щеше да напусне:

О, Земя!
Завинаги при тебе
аз оставам като канарите,
като преспите от зърнесто сребро,
като водопадите,
като чинарите,
като вятъра дхтияц на колендро, . . . и т. н.

Каква милост, знаете! На Земята не остава нищо друго, освен да е благодарна, че нашият лирически герой е пушил усилено цигари, та е получил ритмици на сърцето, което го е направило

негоден за космическо отлитане. За забелязване е, че тази хипертрофия на поетическото „аз“ е придружена винаги от смислова несъстоятелност. Това е стихотворение без смислова-емоционален център. Уж драматично, а в него няма драма. Уж изпълнено със силни чувства, пък чувствата нямат посока, нямат дори смисъл.

Свикнал веднъж да се пъчи и да гръмогласничи, лирическият герой започва да не се интересува от обектите на своите излияния. Пише писмо до мъничкия си син („Писмо). Колко неуместни са тук лъжекласически кънтящите декламации! („Под небесата на умората аз бързам да ти отговоря“). Ораторско-патетичните подвизвания: „О, бъдеще на моята кръв!“ Театрално-риторични възгласи: „За тебе като разбутуван вятър прегазвам стръмнините на атака“.

Патос без температура! След като си се начел на такива стихотворения, най-после усещаш как този поетически „разбутуван вятър“ е надул главата ти. За лишен път сме разбрали — самолюбването и себепоказването не е онази чудодейна искра, от която лумва пламъкът на голямата поезия. Още веднъж сме се убедили, че раздутото поетическо „аз“ има своето свойство да изсмуква, да пресушава самите извори на лиризма.

Такива са лъжестрастните, а има дори направо безстрастни стихотворения. Едни от тях са плод на съминтелни и недълбоки асоциации („Appassionato“). Левчев може да бъде абсолютно уверен, че такива „дълбоки“ стихотворения като „Appassionato“ могат да бъдат написани от десетки кандидат-поети, а „Недейте обвинява нашето слънце“ и „Романтична балада“ — само от него. Други стихотворения държат раждането си на някакво „интересно“ хрумване, на което поетът придава значение на художническо откритие. Като казвам „хрумване“, аз нямам предвид някаква цялостна художествена идея. Става дума за „интересен“, „колоритен“, „необичаен“ образ, за някаква умоизпителна „поанта“, която изкушава да се конструира цяло едно стихотворение. Казвам конструира, защото „творческият“ процес в такива случаи е такъв — конструиране, събояване. Измисля се цяло едно стихотворение, за да се оправдае „интересната“ находка. Пример за това са стихотворения като „Малък отговор“ „Песен за гръмоотводите“, „Комунист“ и др.

На подобни хрумвания ми се иска да противопоставя малкото стихотворение „Ширее импресия“. Ето това е истинска, изпълнена поетическа асоциация. Средствата са силни, но не се натрапват на въображението ни като самоцел, като

„интересни“ находки на поета. Конкретният повод е родил една богата, силна, възбуждаща поетическа идея, която е подчинила на себе си всичко. Саможивата, мрачна, непроницаема река е станала образ-символ, който е обединил нерадостните впечатления и тъжните размисли на поета. Така както — „бедните монмартърски лози“ дават израз на парижките впечатления във великолепно стихотворение на Веселин Ханчев.

Много от посочените слабости са резултат от лутанията на един неспокоен творец. Хубаво е, когато един млад поет

смело търси свои теми, свой стил, свой израз. Но Любомир Левчев би трябвало да включи по-активно в търсенията си онази извънредно важна мярка, която поставя в хармония собственото художническо „аз“ с богатствата и величието на живота — първоизточникът на всяко творческо вдъхновение. И винаги, както в най-хубавото написано досега, страстно, пламенно, предано, с всичките си сетива обрънат към нравствените проблеми, с които живее съвременният човек.

ПЕНЧО ДАНЧЕВ

СЪДЪРЖАНИЕ

НА V ГОДИШНИНА НА СП. „ЛИТЕРАТУРНА МИСЪЛ“—1961

ВЪВЕДНИ СТАТИИ

*** — Историческата мисия на писателя комунист, I, 3.

*** — За тържеството на комунизма, на човешкото щастие и красотата, V, 3.

СТАТИИ

Авджиев, Желю — Народнически илюзии и художествена правда, III, 54

Ангелов, Валентин — За същността на жанра, V, 49.

Болджиева, Иванка — За конфликта и композицията в писаните на Камен Зидаров и Орлин Василев, I, 54.

Генов, Кръстьо — Въпросът за художествения метод на Димитър Полянов, I, 29.

Георгиев, Емил — Сравнително литературознание, II, 58.

Георгиев, Любен — Смирненски като фейлетонист, V, 68.

Горанов, Кръстьо — За някои аспекти на художествения образ, VI, 55.

Гочев, Гочо — Да уважаваме трайните принципи на драматическото действие III, 10.

Дудевски, Христо — За някои образи на комуниста в съвременния ни роман, VI, 3.

Зарев, Пантелей — Пенчо Славейков, II, 3; Ботевият постичен стил, V, 16.

Колевски, Васил — Из историята на работническия литературен фронт в България VI, 30.

Конев, Илия — Петко Р. Славейков и сръбската литература, III, 78.

Ликова, Розалия — Емануил Попдимитров, VI, 88.

Можейко, Едвард — „Приключенията на Гороломов“ като сатиричен роман, IV, 43.

Натев, Атанас — Фабулна и „безфабулна“ драматургия, I, 6.

Павлов, Тодор — 700-годишнина на Боянските стенописи, III, 3.

Паси, Исак — Прекрасното в природата, II, 32.

Петров, Емил — Поезията в настъпление, IV, 3.

Пондев, Петър — До извора на мъдростта и живата реч на народа, III, 33.

Смоховска-Петрова, Ванда — Някои явления в съвременната полска проза, IV, 27.

Стоянов, Цветан — Някои явления в най-новия английски роман, I, 72.

По основните въпроси на марксистко-ленинската естетика

Павлов, Тодор — Схоластика и емпиризм. Теория на отражението и теория на йероглифите, V, 93.

По въпросите на реализма в българската литература

Баева, Соня — За характера и развитието на реализма в българската литература през Възраждането, IV, 89.

Унджиева, Цвета — Особености на реализма във възрожденската ни белетристика, V, 129.